

نقش ایجاد مناطق امن در «طرح ترامپ» در سوریه

اجرای ابتکار عمل روسیه برای ایجاد مناطق کاهش تنش در سوریه می‌تواند مقدمه‌ای برای تحقق «طرح ترامپ» برای حل مناقشه در این کشور باشد، بخصوص اگر این طرح شکست بخورد.

به گزارش آرآن نیوز: روزنامه «نیواویسیمایا گازیتا» در تحلیلی نوشته است: حمله موشکی آمریکا به پایگاه هوایی الشعیرات در سوریه غالباً بعنوان نوعی ابتکار عمل از سوی دولت جدید آمریکا تفسیر می‌شود که انگیزه آن واکنش به «حمله شیمیایی» به شهر خان شیخون در استان ادلب سوریه بود. ولی واقعیت این است که در اقدامات دولت «دونالد ترامپ» نوعی «راهکار» مشهود است که این حمله نیز بخشی از آن بود. البته در این رابطه سئوالاتی مطرح می‌شود: آیا این راهکار واقعا شامل چهار مرحله می‌شود، آنطور که رسانه‌های گروهی از آن بعنوان «طرح ترامپ» برای سوریه سخن گفته‌اند؟ و آیا این واقعیت دارد که این طرح شامل مبارزه با گروه تروریستی داعش، ایجاد ثبات، دوره انتقالی به دولت موقت و در نهایت حل و فصل نهایی بحران سوریه است؟

اقداماتی برای نشان دادن قاطعیت واشنگتن

عملیات ویژه در یمن، حمله موشکی به سوریه و فرو ریختن بمب سنگین در افغانستان-همگی حلقه‌های یک زنجیره هستند که می‌بایست تردیدها در مورد رهبری بلامنازع آمریکا در جهان را از بین می‌برند. البته چنین اقداماتی، هرچند ممکن است متناقض به نظر برسد، ولی در عین داشتن نقش مخرب، مثبت نیز بودند. بر کسی پوشیده نیست که عدم تمایل دولت «باراک اوباما» برای نشان دادن سرسختی کافی در عرصه سیاست بین‌المللی، مورد سوء استفاده بسیاری از بازیگران جهانی قرار گرفت. بطور مشخص در سوریه باعث شد تا حل و فصل سیاسی مناقشه در این کشور با مشکلات بسیاری مواجه شود، برای اینکه تهدید واقعی در کار نبود. این مسئله را توضیح می‌دهیم:

در اواخر سال 2016 در مسکو و با مشارکت آنکارا، توافق نامه آتش بسی با برخی گروه‌های مسلح مخالف به امضاء رسید و سپس مذاکرات در آستانه، عرصه‌ای واقعی برای گفتگو با این گروه‌ها گردید. البته مسیر چهار دور مذاکرات در پایتخت قزاقستان که در نهایت منجر به ایجاد مناطق کاهش تنش شد، در حقیقت موجب نگرانی در مورد «روش آرام» مرکززدایی در سوریه گردید. مذاکرات 3-4 ماهه در آستانه به دلیل اوضاع دشوار جبهه‌های نبرد، وضعیت غیرمنطقی داشت، چرا که در طول ماه مارس و آوریل بین نیروهای دولتی و مخالفان درگیری‌های گسترده‌ای جریان داشت.

در روسیه رسماً اعلام نمی‌شد، ولی متحدان این کشور، یعنی ایران و ترکیه به اقدامات گروه تندرو «جبهه النصره» توجه کافی نداشتند و نیروهای دولتی سوریه نیز به بهانه مبارزه با «النصره» در مکانهایی که آنها اصلاً حضور نداشتند، حملاتی را به گروه‌های حاضر در مذاکرات آستانه کرده و بدین ترتیب رژیم آتش بس را نقض نموده بود. همه اینها منجر به آن شد که گروه‌های تندرو مسلح مجبور به پیوستن به فراکسیون میانه رو شدند و همین مسئله باعث شد تا دمشق بار دیگر مخالفان حاضر در مذاکرات آستانه را به عدم شفافیت و سنگ اندازی در حل و فصل مشکلات متهم کند.

در چنین شرایطی بود که پنتاگون با بهانه قرار دادن حمله شیمیایی در خان شیخون، با حمله موشکی به پایگاه هوایی ارتش سوریه، خواست تا قاطعیت خود را نشان دهد، اقدامی که قبلاً دونالد ترامپ بطور علنی گفته بود که قصد دست زدن به آن را ندارد.

علت حمایت آمریکا از طرح ایجاد مناطق امن روسیه

در طرح پیشنهادی روسیه برای ایجاد مناطق کاهش تنش در حقیقت هیچ مسئله تازه‌ای وجود نداشت: این ابتکار عمل در واقع همان «مناطق پرواز ممنوع» بود که پیش از این از طرف آمریکا مطرح شده بود و روسیه و دولت سوریه با آن مخالفت کرده بودند. تنها تفاوت قضیه در نحوه اجرای آن و بر اساس یک تفاهمنامه چند جانبه و با موافقت طرفین مناقشه است.

دولت ترامپ در حالیکه تردیدهایی در این زمینه وجود داشت، از این پیشنهاد مسکو حمایت کرد. بعد از آن «سرگئی لاوروف» وزیر خارجه روسیه در پایان مذاکرات 10 ماهه خود با رئیس‌جمهور ترامپ و «رکس تیلسون» وزیر خارجه آمریکا در واشنگتن تاکید کرد که مقامات مسکو نقش آمریکا در نتیجه بخش بودن مذاکرات اخیر در آستانه را سازنده ارزیابی می‌کنند. البته در دومای دولتی و محافل کارشناسی روسیه تردید خود در مورد درازمدت بودن توافقات صورت گرفته در آستانه را پنهان نمی‌کنند. و باید پذیرفت که چنین تردیدی چندان هم بی‌اساس نیست.

بطور رسمی اعلام شده که گروه کارشناسی باید مکانیزم برقراری رژیم آتش بس و مشخصات دقیق جغرافیایی مناطق کاهش تنش را تا تاریخ 4 ماه ژوئن تعیین کند، ولی این مسئله که آیا لگاریتمی مشخص خواهد شد که بتواند همه طرفین را مجبور به رعایت اصول فوق کند، سئوال بزرگی است. تردیدهای زیادی نیز در مورد رعایت اصول آتش بس از سوی طرفین مناقشه نیز وجود دارد، با توجه به اینکه در مناطق تعیین شده برای کاهش تنش، نیروهای وابسته به گروه‌های تروریستی نیز وجود دارند که مسلماً دست به اقدامات تحریک آمیز خواهند زد.

با توجه به واکنش کارشناسان آمریکایی، مقامات واشنگتن واقعا از تفاهمنامه ایجاد مناطق امن در آستانه حمایت می‌کنند، ولی

سعی خواهند نمود تا از این طرح تا جای ممکن فاصله بگیرند تا در صورت شکست تلاشهای روسیه در این خصوص، طرح آتش بس در سوریه را بر اساس اصول و شروط مورد نظر خویش ارائه دهند.

اقدامات ائتلاف بین‌المللی با اجرای طرح مناطق امن

شواهد نشان می‌دهد که طرح ایجاد مناطق کاهش تنش در غرب سوریه، انگیزه‌ای برای مبارزه مخالفان میانه رو با گروههای تندرو بوجود می‌آورد. در این بین استان ادلب می‌تواند مشکل ساز شود که جنگجویان گروه جبهه النصره در حوالی آن استقرار داشته و امکان انجام مانورهایی در آن را خواهند داشت.

این در حالی است که طی ماههای اخیر نیروی هوایی آمریکا بطور فعالی به حمله به مواضع النصره و بخصوص محل استقرار رهبران آن در استان ادلب که از سوی منابع خبری به آنها گزارش داده شده، پرداخته اند. البته اجرای عملیات هوایی در مناطق امن ممنوع اعلام شده، ولی آمریکا در هر صورت امکان تاثیرگذاری بر مبارزه با گروههای تندرو در این مناطق، از جمله با مسلح کردن مبارزین کرد و گروههای عرب مورد حمایت خویش، را خواهد داشت. منابع خبری عرب زبان تایید کرده اند که نمایندگان دولت ترامپ با میانجی‌گری قطر، مذاکراتی را با اعضای یکی از گروههای متحد النصره انجام داده تا به مخالفان میانه رو بپیوندند.

این مسائل نشان می‌دهد که به احتمال زیاد در آینده رژیم آتش بس در سوریه بارها نقض خواهد شد تا زمانی که روسیه و آمریکا مجبور شوند اختلافات خود را کنار گذاشته و در اقدامی هماهنگ به مسئله مبارزه با تروریسم در سوریه خاتمه دهند، آنهم نه تنها در چهار منطقه، بلکه در سراسر خاک این کشور. البته طرح مناطق امن روسیه، در واقع به نفع آمریکا نیز هست و این کشور و متحدانش می‌توانند با راحت شدن خیالشان از اوضاع این چهار منطقه، تمرکز خود را روی مبارزه با داعش در مناطق دیگر سوریه قرار دهند.

در نهایت هم روسیه و هم آمریکا خواهند توانست به نابودی داعش در مناطق مسکونی بزرگ سوریه بپردازند و موانع موجود بر سر راه حل و فصل سیاسی بحران سوریه را از میان برداشته و واقعا بتوانند مذاکرات بین سوری‌ها را به نتیجه برسانند.